

Vergaderjaar 2020–2021

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 2357

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 juni 2021

Tijdens het tweeminutendebat Raad Algemene Zaken d.d. 20 april 2021 nam uw Kamer een motie van het lid Sjoerdsma (D66) (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2312) aan die het kabinet ten eerste verzoekt om samen met gelijkgestemde landen met voorstellen te komen om het Europese anti-fraude mechanisme EDES te versterken om fraudeurs van EU-middelen in de toekomst uit te sluiten, en deze plannen waar mogelijk in de Raad te presenteren. Ten tweede wordt het kabinet met de motie verzocht zich ervoor in te spannen dat andere lidstaten zich aansluiten bij het Europees Openbaar Ministerie teneinde fraude effectief te kunnen bestrijden in de hele Europese Unie. Met deze brief informeer ik uw Kamer, mede namens de Minister van Financiën en de Minister van Justitie & Veiligheid, over de uitvoering van deze motie.

Het kabinet zet stevig in op versterking van de aanpak tegen fraude met EU-middelen. Mede dankzij deze Nederlandse inzet is in de conclusies van de buitengewone Europese Raad van 17–21 juli jl. (Kamerstuk 21 501-20, nr. 1700) het belang van effectieve bestrijding van fraude met EU-middelen onderstreept en afgesproken dat de Commissie met verdere maatregelen komt om de EU-begroting en Next Generation EU (het herstelinstrument in reactie op de COVID-19 crisis) tegen fraude en onregelmatigheden te beschermen.¹

Early-Detection and Exclusion System (EDES)

Het Early-Detection and Exclusion System (EDES) is een systeem dat in 2016 is opgericht door de Europese Commissie ter bescherming van de financiële belangen van de Europese Unie tegen fraude en onregelmatigheden.² Het EDES bevat informatie over personen of entiteiten die een

¹ EUCO 10/20, paragraaf 24.

² Early Detection and Exclusion System (EDES) | Europese Commissie (europa.eu).

risico vormen voor de financiële belangen van de Unie.³ Deze informatie kan betrekking hebben op opsporing, uitsluiting en/of eventuele financiële sancties. In de meest ernstige gevallen kan de Commissie de naam van een uitgesloten persoon of entiteit publiceren op haar website.⁴ Informatie uit het EDES wordt door de Commissie gebruikt bij de beoordeling en toekenning van EU-middelen in *direct* en *indirect* beheer⁵.

Het EDES wordt beheerd door de Commissie. De brongegevens voor het EDES worden onder meer aangeleverd via het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF), de Europese Rekenkamer, andere instellingen van de Europese Unie zoals de Europese Centrale Bank, en per 1 juni 2021 ook via het Europees Openbaar Ministerie (EOM).⁶ Fraudegevallen die zich voordoen in Nederland met EU-middelen in gedeeld beheer worden via OLAF opgenomen in het EDES.

De Commissie biedt lidstaten de mogelijkheid om rechtstreeks toegang te krijgen tot het EDES. Hierdoor kunnen lidstaten informatie uit het EDES gebruiken bij de toekenning van middelen in *gedeeld* beheer⁷, zoals de Europese Structuur- en Investeringsfondsen (ESI-fondsen). Nederland verkent samen met gelijkgestemde lidstaten deze en andere opties om de efficiëntie en toegevoegde waarde van het EDES bij de beoordeling en toekenning van EU-middelen te vergroten en zal hierover met de Commissie, als oprichter en beheerder van het EDES, in gesprek gaan. Het kabinet kijkt hierbij onder meer naar de samenhang met andere bestaande datasystemen, zoals Arachne⁸, de toegevoegde waarde van deelname door de lidstaten, en de administratieve lasten.

Europees Openbaar Ministerie (EOM)

Het EOM is in 2017 opgericht door 20 lidstaten op basis van de bepalingen inzake nauwere samenwerking,⁹ en is per 1 juni 2021 operationeel voor de deelnemende lidstaten.¹⁰ Inmiddels nemen 22 lidstaten deel aan het EOM; Nederland neemt sinds 2 augustus 2018 deel aan het EOM. Zweden, Ierland, Denemarken, Polen en Hongarije hebben zich (nog) niet aangesloten bij het EOM. Het kabinet stelt aansluiting bij het EOM actief aan de orde in bilaterale gesprekken. Zo heeft de Minister van Justitie en Veiligheid dit vorig jaar bij zijn Hongaarse en Poolse collega's ter sprake gebracht om deze lidstaten te stimuleren mee te doen. Het kabinet zal dit in de toekomst blijven doen, maar niet-deelnemende lidstaten kunnen niet gedwongen worden om zich aan te sluiten bij het EOM.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A.M. Kaag

³ Artikel 135 van Verordening (EU, Euratom) 2018/1046 (Financieel Reglement).

⁴ Artikel 140 Financieel Reglement.

⁵ Er is sprake van *direct* beheer wanneer financieringsprogramma's worden beheerd door eigen afdelingen van de Europese Commissie, de EU-vertegenwoordigingen of via de uitvoerende agentschappen van de EU. Er is sprake van *indirect* beheer wanneer financieringsprogramma's worden beheerd door EU-landen, niet EU-landen, internationale organisaties of ontwikkelingsagentschappen van EU-landen.

⁶ Artikel 142 Financieel Reglement.

⁷ Er is sprake van *gedeeld* beheer wanneer de Europese Commissie het beheer van financieringsprogramma's aan EU-landen toevertrouwt.

⁸ Arachne is een geïntegreerde applicatie voor datamining en dataverrijking, die is ontwikkeld door de Europese Commissie. De bedoeling ervan is beheersautoriteiten te ondersteunen bij hun administratieve controles en beheerstaken op het gebied van de ESI-fondsen

⁹ Artikel 86, eerste lid, VWEU.

¹⁰ Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/856 van de Commissie van 26 mei 2021 tot vaststelling van de datum waarop het Europees Openbaar Ministerie zijn taken op het gebied van onderzoek en strafvervolgning opneemt.